ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชน ในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด

The Desirable Local Political Leadership of the People in District 1, Thawat Buri District, Roi Et Province

โกลัญญา คำสีเขียว
Kolunya Khumsikieo
เวชสุวรรณ อาจวิชัย
Wetsuwan Atchawichai
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus Thailand
Email: kolunya1701@gmail.com

Received: 8 February 2026; Revised: 18 February 2026; Accepted: 13 August 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา 3) ศึกษาข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 379 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า: 1) ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์ ด้านการตัดสินใจ ด้าน

ความสามารถในการบริหารจัดการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2) การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ควรมีวิสัยทัศน์ที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนเป้าหมายร่วมกันควรมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างเหมาะสม ระบุปัญหาพื้นที่ได้ชัดเจน และบริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำควรมีทักษะการสื่อสารที่ชัดเจน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

คำสำคัญ ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์, ประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1, จังหวัดร้อยเอ็ด

Abstract

The objectives of this research were 1) to study desirable local political leadership of the people in District 1, Thawat Buri District, Roi Et Province; 2) to compare desirable local political leadership of the people, classified by gender, age, and educational level; and 3) to suggest recommendations regarding desirable local political leadership of the people. The sample group consists of 379 residents aged 18 years. The data collection instrument was a five-point Likert scale questionnaire. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferential statistics included the t-test and one-way analysis of variance (One-Way ANOVA). Qualitative data were analyzed using content analysis.

The results show that: 1) Overall, the desirable local political leadership of the people in District 1, Thawat Buri District, Roi Et Province was at a high level. When ranked from the highest to the lowest mean scores, the dimensions were vision, followed by communication and interpersonal skills,

decision-making, and administrative and managerial competence. The dimension with the lowest mean score was morality and ethics. 2) Comparisons of the levels of desirable local political leadership of the people in District 1, Thawat Buri District, Roi Et Province, classified by gender, age, and educational level, showed statistically significant differences at the .05 level. 3) The recommendations indicated that desirable local political leaders should possess flexible visions adaptable to changing situations and promote participation from all sectors in driving shared goals. They should also demonstrate appropriate decision-making abilities, clearly identify local problems, and manage resources, budgets, and personnel effectively. In addition, leaders should have clear communication skills, foster positive interpersonal relationships, and adhere to morality, ethics, justice, and respect for others' opinions.

Keywords: The Desirable Local Political Leadership, The People in District 1, Roi Et Province

บทนำ

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 แม้จะมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง แต่อุปสรรคสำคัญของการบริหารภาครัฐ โดยเฉพาะในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ยังคงเป็นปัญหาความไม่โปร่งใสและข้อครหาเรื่องการทุจริต ซึ่งสะท้อนความท้าทายด้านภาวะผู้นำและธรรมาภิบาลในระดับพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2565) ขณะเดียวกัน การพัฒนาท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีความสามารถเชิงกลยุทธ์ ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง

ในบริบทของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยเฉพาะอำเภอธวัชบุรี เขต 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนา การจัดสรรงบประมาณ และการตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารงาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อ

คุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม แม้ประชาชนจะมีความคาดหวังต่อผู้นำที่ยึดหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม (นงลักษณ์ ชนะชัย, 2565) แต่การเลือกตั้งในพื้นที่กลับพบแนวโน้มการได้รับเลือกซ้ำของผู้ดำรงตำแหน่งเดิมอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตทางการเมืองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจ เครือข่ายทางสังคม และวัฒนธรรมทางการเมืองในชนบท (นฤมล วิจิตรจรรยา, 2562)

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่างานศึกษาส่วนใหญ่เน้นการอธิบายคุณลักษณะเชิงพรรณนาของนักการเมืองท้องถิ่น หรือศึกษาปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเลือกตั้ง แต่ยังขาดการบูรณาการกรอบแนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่ เช่น แนวคิดภาวะผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) แนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) และแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) เข้ากับบริบทเฉพาะของพื้นที่ชนบทในจังหวัดร้อยเอ็ด อันเป็น “ช่องว่างงานวิจัย” สำคัญที่ยังไม่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้กรอบแนวคิดภาวะผู้นำเชิงบูรณาการที่ผสานมิติด้านวิสัยทัศน์เชิงเปลี่ยนแปลง ความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของประชาชนกับพฤติกรรมภาวะผู้นำในทางปฏิบัติ ผลการศึกษาจะเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำท้องถิ่นที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และยกระดับการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด

2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอ ธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนใน อำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชน พื้นที่ที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งที่ 1 ของอำเภอธวัชบุรี คือ ตำบลนิเวศน์ ตำบลมะอึ ตำบลหนองไผ่ ตำบลราชธานี ตำบลเขวาทุ่ง และตำบลหนองพอก

1) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนรวมทั้งสิ้น 29,808 คน

1.2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 379 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. แบ่งพื้นที่อำเภอธวัชบุรี เขต 1 ออกเป็นหน่วยย่อยตามเขตปกครอง เช่น ตำบล หรือหมู่บ้าน

2. ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อคัดเลือกหมู่บ้านจากแต่ละตำบลตามสัดส่วนประชากร

3. ภายในหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก ใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Sampling) โดยกำหนดช่วงการสุ่มจากบัญชีรายชื่อประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้ง

4. คัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป และยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

2) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือเพื่อการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการตัดสินใจ 3) ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ 4) ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์ 5) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะปลายเปิด (Open Ended)

4) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์จากเอกสาร และผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดกรอบแนวคิด และประเด็นในการสร้างแบบสอบถาม 2) สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 3) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้นำมาปรับปรุงแก้ไข 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของเครื่องมือแล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) ประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 2 จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ตำบลธวัชบุรี ตำบลนิเวศน์ ตำบลมะอึ ตำบลหนองไผ่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 6) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและจัดทำให้เป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำเสนอขอความเห็นชอบต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิจัยต่อไป

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

5.1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายอำเภอ และหน่วงงานที่เกี่ยวข้องในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

5.2) ผู้วิจัยได้ติดต่อกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนัดแนะและชี้แจง และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

5.3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเอง โดยแจกแบบสอบถามให้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

5.4) ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาดำเนินการตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นดังนี้

6.1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

6.2) วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

6.3) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยการทดสอบที (t - test แบบ Independent Samples)

6.4) วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำแนกตามอายุ และระดับการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.5) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ข้อมูลในการวิเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นภาพรวมแล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น			
	$\overline{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.34	0.61	1	มาก
2. ด้านการตัดสินใจ	4.24	0.62	3	มาก
3. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ	4.23	0.42	4	มาก
4. ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์	4.25	0.47	2	มาก
5. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.15	0.56	5	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.24**	**0.41**	**-**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.24, S.D.=0.41) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ =4.34, S.D.=0.61) รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์ ($\overline{X}$ =4.25, S.D.=0.47) ด้านการตัดสินใจ ($\overline{X}$ =4.24, S.D.=0.62) ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ($\overline{X}$ =4.23, S.D.=0.42) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\overline{X}$ =4.15, S.D.=0.56)

2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ, อายุ และระดับการศึกษา

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ

ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น	เพศ				t	Sig
	ชาย		หญิง			
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.		

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.32	0.59	4.35	0.62	-.417	.677
2. ด้านการตัดสินใจ	4.28	0.61	4.22	0.63	1.036	.301
3. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ	4.30	0.46	4.17	0.39	2.887	.004*
4. ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์	4.39	0.51	4.16	0.41	4.675	.000*
5. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.24	0.56	4.08	0.55	2.858	.005*
รวม	**4.31**	**0.41**	**4.19**	**0.40**	**2.680**	**.008***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านการตัดสินใจ จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ

ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	1.251	3	.417	1.127	.338
	ภายในกลุ่ม	138.379	374	.370		
	รวม	139.630	377			
2. ด้านการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	4.862	3	1.621	4.330	.005*
	ภายในกลุ่ม	139.973	374	.374		
	รวม	144.835	377			
3. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	1.030	3	.343	1.931	.124
	ภายในกลุ่ม	66.467	374	.178		

	รวม	67.497	377			
4. ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	9.634	3	3.211	16.557	.000*
	ภายในกลุ่ม	72.542	374	.194		
	รวม	82.177	377			
5. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	10.680	3	3.560	12.268	.000*
	ภายในกลุ่ม	108.524	374	.290		
	รวม	119.204	377			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	3.263	3	1.088	6.845	.000*
	ภายในกลุ่ม	59.435	374	.159		
	รวม	62.698	377			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกระดับการศึกษา

ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น	**ความแปรปรวน**	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig**
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	.205	2	.102	.275	.759
	ภายในกลุ่ม	139.425	375	.372		
	รวม	**139.630**	**377**			
2. ด้านการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	3.849	2	1.925	5.119	.006*
	ภายในกลุ่ม	140.986	375	.376		
	รวม	**144.835**	**377**			

3. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	2.370	2	1.185	6.822	.001*
	ภายในกลุ่ม	65.127	375	.174		
	รวม	**67.497**	**377**			
4. ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์	ระหว่างกลุ่ม	15.153	2	7.577	42.392	.000*
	ภายในกลุ่ม	67.023	375	.179		
	รวม	**82.177**	**377**			
5. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	10.930	2	5.465	18.928	.000*
	ภายในกลุ่ม	108.274	375	.289		
	รวม	**119.204**	**377**			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**3.970**	**2**	**1.985**	**12.673**	**.000***
	ภายในกลุ่ม	**58.729**	**375**	**.157**		
	รวม	**62.698**	**377**			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกระดับการศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้นำควรมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และผู้นำควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการตัดสินใจ ผู้นำควรมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายของการตัดสินใจอย่างเหมาะสม และผู้นำควรทางการเมืองท้องถิ่นสามารถระบุปัญหาของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ผู้นำควรสามารถกำหนดเป้าหมายของหน่วยงานหรือชุมชนได้อย่างชัดเจน และผู้นำควรสามารถจัดสรรทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากร และเวลา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์ ผู้นำควรมีความสามารถในการเขียนหรือสื่อสารทางเอกสารได้เข้าใจง่ายและตรงประเด็น และผู้นำควรสามารถใช้ภาษาท่าทางและภาษากายประกอบการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ด้านคุณธรรม

และจริยธรรม ผู้นำควรมีความยุติธรรมในการตัดสินใจและบริหารงาน และผู้นำควรเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่นโดยไม่ลำเอียง

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1) ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นโดยรวม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ความสามารถของนักการเมืองหรือผู้นำในการกำหนดทิศทาง บริหารจัดการ และตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ผู้นำที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ กำกับดูแลอย่างมีธรรมาภิบาล จูงใจประชาชนให้มีส่วนร่วม และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ภาวะผู้นำที่เข้มแข็งจะช่วยให้การบริหารงานการเมืองมีเสถียรภาพและส่งเสริมการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยต้องเป็นผู้ที่ประชาชนไว้วางใจและเชื่อมั่นว่าจะสามารถปกครองบ้านเมืองด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความซื่อสัตย์สุจริต และนำพาสังคมไปสู่ความมั่นคง ความเสมอภาค และความอยู่ดีมีสุขอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (1998) ที่กล่าวว่าความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในหลักจริยธรรม เป็นหัวใจสำคัญของความไว้วางใจจากประชาชน ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงจะสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเป็นแบบอย่างที่สังคมยอมรับได้ นอกจากนี้ยังต้องมี ทักษะในการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งในระดับชุมชน องค์กร และการเมืองระดับชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิชัยธรรมโสภณ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านการตัดสินใจ จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามอายุ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน และจำแนกระดับการศึกษา ด้าน

การมีวิสัยทัศน์ ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ และระดับการศึกษา ส่งผลต่อประสบการณ์ การรับรู้ และความคาดหวังต่อบทบาทของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่แตกต่างกัน โดยเพศมีแนวโน้มรับรู้ด้านวิสัยทัศน์และการตัดสินใจในทิศทางใกล้เคียงกัน เนื่องจากเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่ประชาชนทุกกลุ่มคาดหวังจากผู้นำ ขณะที่ด้านอื่น ๆ เช่น การบริหารจัดการ การสื่อสาร และคุณธรรมจริยธรรม มักเกี่ยวข้องกับประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์และการรับรู้ผลการทำงานของผู้นำ ซึ่งแตกต่างกันไปตามช่วงวัยและระดับการศึกษา ส่งผลให้เกิดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในหลายด้าน สะท้อนว่ากลุ่มประชาชนที่มีพื้นฐานและประสบการณ์ต่างกันย่อมมีกรอบการประเมินภาวะผู้นำที่ไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลปาลี ศรภักดี (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา ระดับตำแหน่ง และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ข้อเสนอแนะภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนในอำเภอธวัชบุรี เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้นำควรมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และผู้นำควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการตัดสินใจ ผู้นำควรมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายของการตัดสินใจอย่างเหมาะสม และผู้นำควรทางการเมืองท้องถิ่นสามารถระบุปัญหาของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ผู้นำควรสามารถกำหนดเป้าหมายของหน่วยงานหรือชุมชนได้อย่างชัดเจน และผู้นำควรสามารถจัดสรรทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากร และเวลา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์ ผู้นำควรมีความสามารถในการเขียนหรือสื่อสารทางเอกสารได้เข้าใจง่ายและตรงประเด็น และผู้นำควรสามารถใช้ภาษาท่าทางและภาษากายประกอบการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้นำควรมีความยุติธรรมในการตัดสินใจและบริหารงาน และผู้นำควรเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่ลำเอียงสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศิวสินธุ์ ฐานสมปนโน (กันทะเรียน) (2568) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบล

ปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคของภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง จังหวัดแพร่ พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นลงพื้นที่สำรวจการซ่อมแซมเส้นทางคมนาคมยังไม่ทั่วถึง การส่งเสริมกลุ่มอาชีพยังไม่มีความต่อเนื่อง การสรรหาอุปกรณ์ในการสำรวจและทำการซ่อมแซมเส้นทางคมนาคม ในชุมชนไม่ทั่วถึงส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุในการรักษาความปลอดภัยยังมีไม่ทั่วถึงครอบคลุมทุกจุดที่เป็นจุดเสี่ยง การจัดสรรงบประมาณ ไม่เพียงพอในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นควรลงพื้นที่สำรวจให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีการซ่อมแซมเส้นคมนาคม ส่งเสริมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง จัดสรรงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์การรักษาความปลอดภัยและซ่อมแซมอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน และเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์คุณลักษณะของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องเป็นผู้นำเชิงบูรณาการที่ผสานวิสัยทัศน์เชิงยืดหยุ่นกับความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ควบคู่กับการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ผู้นำควรตัดสินใจบนฐานข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อให้การบริหารมีความแม่นยำและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด การบริหารทรัพยากรต้องคำนึงถึงความคุ้มค่า โปร่งใส และตรวจสอบได้ อันเป็นพื้นฐานของความไว้วางใจจากสังคม ที่สำคัญ ผู้นำต้องยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และเคารพความคิดเห็นที่หลากหลาย เพื่อสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในทุกมิติ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์

สรุป

1) ภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการสื่อสารและสร้างมนุษยสัมพันธ์ ด้านการตัดสินใจ ด้านความสามารถในการบริหารจัดการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

2) การเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ควรมีวิสัยทัศน์ที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนเป้าหมายร่วมกันควรมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างเหมาะสม ระบุปัญหาพื้นที่ได้ชัดเจน และบริหารจัดการทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำควรมีทักษะการสื่อสารที่ชัดเจน สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ความยุติธรรม และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายพัฒนาศักยภาพผู้นำทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการเสริมสร้างวิสัยทัศน์ การตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อรักษาและยกระดับภาวะผู้นำให้อยู่ในระดับสูงอย่างยั่งยืน

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสะท้อนความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงนโยบายและการบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะนำไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่นมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนในระยะยาว โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่เป็นไปอย่างสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน.

2) จากผลการวิจัยพบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายส่งเสริมและกำกับให้ผู้นำและผู้ปฏิบัติงานยึดมั่นในหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และความโปร่งใสในการบริหารงาน ควบคู่กับการสร้างระบบตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ ความเป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเชิงลึกด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลให้ด้านนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2) ควรศึกษาความสัมพันธ์หรืออิทธิพลของภาวะผู้นำแต่ละด้านต่อผลลัพธ์การพัฒนาท้องถิ่น เช่น ความพึงพอใจของประชาชน ความโปร่งใสในการบริหาร หรือประสิทธิภาพการบริการสาธารณะ

3) ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังพื้นที่หรือเขตเลือกตั้งอื่นในจังหวัดร้อยเอ็ดหรือภูมิภาคใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบภาวะผู้นำและเพิ่มความทั่วไปของผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กุลปาลี ศรภักดี (2564). ทัศนคติของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ กรณีศึกษาสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 16 ปีการศึกษา 2564. เรียกใช้เมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2568 จาก: 2551-The Manuscript (Full Article Text)-10136-1-10-20210830.pdf

นฤมล วิจิตรจรรยา. (2562). ภาวะผู้นำทางการเมืองกับการพัฒนาท้องถิ่น. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นงลักษณ์ ชนะชัย. (2565). ความคาดหวังของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิจัยการเมืองและการปกครองท้องถิ่น. 13(1), 21-34.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่10 ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สุวิริยาสาส์น.

พระศิวสินธุ์ ฐานสมฺปนฺโน (กันทะเรียน) (2568). ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลปากกาง อำเภอลอง, Journal of Interdisciplinary Buddhism. 3(1)

พระครูวิชัยธรรมโสภณ (2564). ภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองตามทรรศนะของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู. Journal of Modern Learning Development. 6(6), 185-196.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2565). รายงานสถานการณ์ทุจริตในภาครัฐประจำปี 2565. กรุงเทพมหานคร: ป.ป.ช.

Goleman, D. (1998). Working with Emotional Intelligence. New York: Bantam Books.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”. Educational and Psychological Measurement. 30(3), 607 – 610.